

DOBNA STRUKTURA AKTIVNIH OSIGURANIKA U SUSTAVU MIROVINSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA HRVATSKE

U raspravama o reformi mirovinskog sustava do sada se malo govorilo o aktivnim osiguranicima u sustavu mirovinskog i invalidskog osiguranja. Međutim, broj i struktura aktivnih osiguranika veoma su važni zbog toga što aktivni osiguranici u pretežnoj mjeri svojim doprinosima financiraju sadašnje umirovljenike i što se iz strukture sadašnjih osiguranika može očitati buduća struktura umirovljenika.

Prije nego što se upustimo u analizu dobne strukture aktivnih osiguranika navest ćemo njihove definicije po fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja.

Aktivni osiguranici su osobe osigurane prema propisima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja. U Republičkom fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske aktivni osiguranici su: zaposleni u poduzećima i kod poslodavaca i s njima izjednačene osobe; osobe koje su izabrane ili imenovane na stalne dužnosti u određenim tijelima državne vlasti; osobe koje se nakon završenog školovanja nalaze na praktičnom radu radi osposobljavanja za neko zanimanje; državljani Republike Hrvatske koji su u Republici Hrvatskoj zaposleni kod stranih poduzeća, stranih diplomatskih, konzularnih i drugih međunarodnih predstavništava ili u osobnoj službi stranih državljana, strani državljani ili osobe bez državljanstva, koji su zaposleni na području Republike Hr-

vatske, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno; članovi poljoprivrednih, obrtničkih i ribarskih udruga ako im je to glavno ili jedino zanimanje; osobe koje samostalno u obliku zanimanja obavljaju profesionalnu djelatnost; nezaposlene osobe kojima je zaposlenje prestalo zbog prestanka rada poduzeća, odnosno poslodavaca; osobe osigurane u određenim okolnostima. Iz ove definicije vidi se da je kategorija aktivnih osiguranika šira od kategorije zaposlenih osoba.

Aktivni osiguranici *samostalni privrednici* (obrtnici) su osobe koje samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom sredstvima u vlasništvu građana, a koji su osigurani na temelju članka 20. stavka 1. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju u Republičkom fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja samostalnih privrednika Hrvatske.

Aktivni osiguranici *individualni poljoprivrednici* su osobe kojima je poljoprivredna djelatnost jedino i glavno zanimanje i na temelju kojega su osigurane u Republičkom fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja individualnih poljoprivrednika Hrvatske na osnovi članka 11. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranja individualnih poljoprivrednika.

U nastavku dajemo dobnu strukturu ove tri kategorije osiguranika te dobnu strukturu svih osiguranika uzetih zajedno.

Tablica 1.

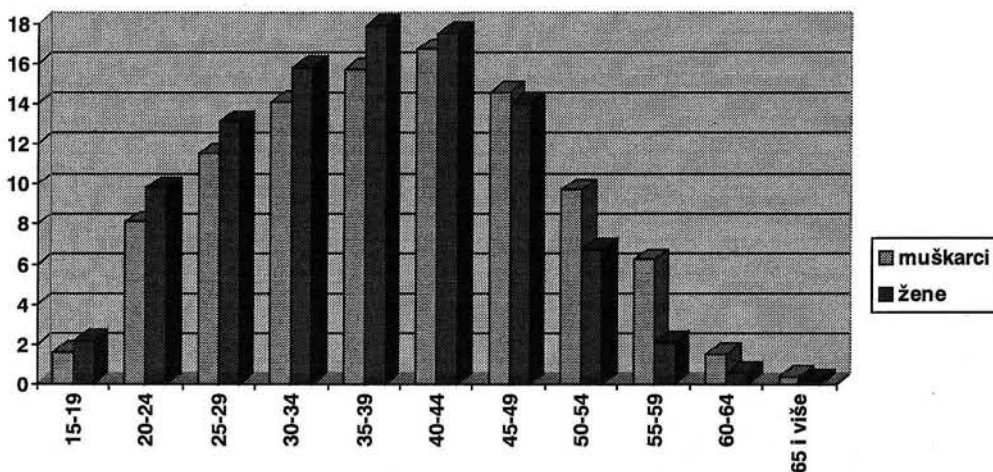
Aktivni osiguranici Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske prema dobi i spolu

Stanje 31. prosinca 1997.

Redni broj	DOBNA SKUPINA	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
		Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%
1.	15-19	11 364	1,6	12 778	2,2	24 142	1,9
2.	20-24	56 543	8,1	56 098	9,8	112 641	8,9
3.	25-29	79 900	11,5	75 065	13,1	154 965	12,2
4.	30-34	98 237	14,1	90 594	15,8	188 831	14,9
5.	35-39	109 462	15,7	102 627	17,9	212 089	16,7
6.	40-44	116 155	16,7	100 335	17,5	216 490	17,0
7.	45-49	101 653	14,6	80 337	14,0	181 990	14,3
8.	50-54	67 629	9,7	38 449	6,7	106 078	8,4
9.	55-59	43 366	6,2	12 148	2,1	55 514	4,4
10.	60-64	10 388	1,5	3 165	0,6	13 553	1,1
11.	65 i više	2 512	0,4	1 421	0,2	3 933	0,3
	SVEUKUPNO	697 209	100,0	573 017	100,0	1 270 226	100,0

Grafikon 1.

Struktura aktivnih osiguranika Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske prema dobi i spolu u %

Ovdje upozoravamo da je ukupan broj zaposlenih u "poslovnim subjektima", koji pripadaju osiguranju radnika, krajem 1997. godine iznosio 1 050 276 osoba, što čini 82,7% od broja svih aktivnih osiguranika u Republičkom fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika.

Najveći je udio osiguranika bio u dobnim grupama 40-44 godine i 35-39 godina. Posebno je važno zapaziti da je relativno mali udio osiguranika u najvitalnijim, mlađim dobnim skupinama od 25 do 34 godine. Isto tako izrazit pad udjela osiguranika je u dobi između 50 i 59 godina.

Tablica 2.

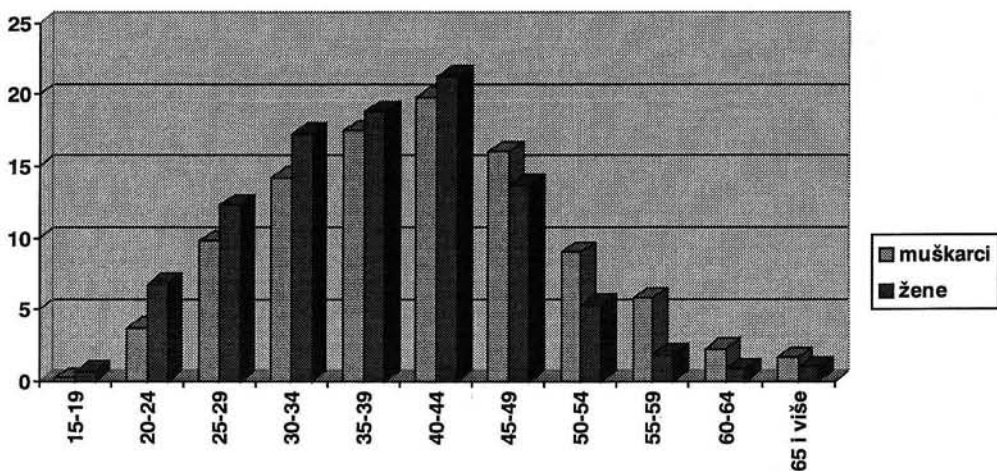
Aktivni osiguranici Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja samostalnih privrednika Hrvatske prema dobi i spolu

Stanje 31. prosinca 1997.

Redni broj	DOBNA SKUPINA	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
		Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%
1.	15-19	119	0,2	157	0,7	276	0,3
2.	20-24	2 139	3,7	1 529	6,8	3 668	4,6
3.	25-29	5 623	9,8	2 752	12,3	8 375	10,5
4.	30-34	8 171	14,2	3 877	17,3	12 048	15,1
5.	35-39	10 049	17,5	4 224	18,8	14 273	17,8
6.	40-44	11 382	19,8	4 771	21,3	16 153	20,2
7.	45-49	9 191	16,0	3 074	13,7	12 265	15,3
8.	50-54	5 189	9,0	1 178	5,3	6 367	8,0
9.	55-59	3 338	5,8	437	1,9	3 775	4,7
10.	60-64	1 339	2,3	213	0,9	1 552	1,9
11.	65 i više	986	1,7	224	1,0	1 210	1,5
	SVEUKUPNO	57 526	100,0	22 436	100,0	79 962	100,0

Grafikon 2.

Struktura aktivnih osiguranika Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja samostalnih privrednika Hrvatske prema dobi i spolu u %

Broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama osjetno je veći od broja osiguranika prema evidenciji Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja obrtnika. Naime, zaposlenih je bilo 199 644, što je više nego dvostruko u odnosu na broj osiguranika. Pretpo-

stavljamo da je "višak" zaposlenika kao osiguranika u ovoj kategoriji registriran u Fondu radničkog osiguranja. Naime, radi se o onima koje zapošljavaju obrtnici i pripadnici slobodnih profesija kao poslodavci.

Tablica 3.

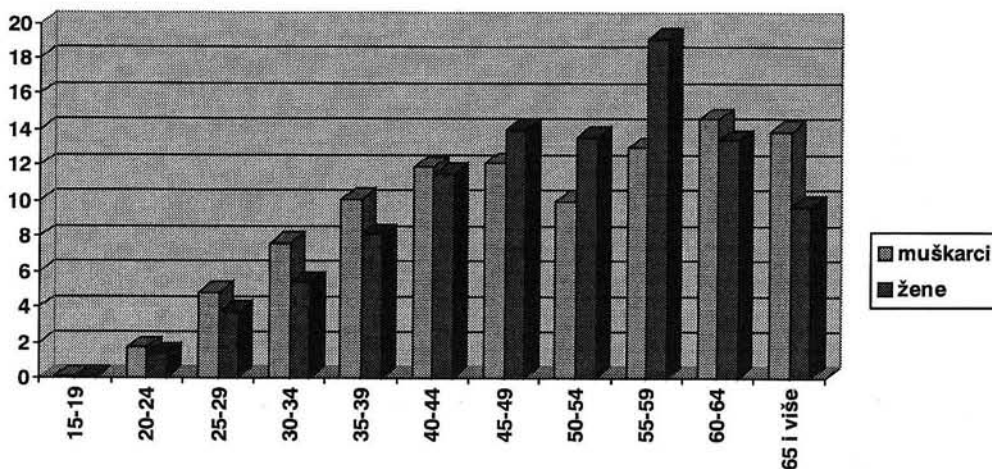
Aktivni osiguranici Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja individualnih poljoprivrednika Hrvatske prema dobi i spolu

Stanje 31. prosinca 1997.

Redni broj	DOBNA SKUPINA	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
		Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%
1.	15-19	77	0,1	51	0,1	128	0,1
2.	20-24	877	1,7	962	1,4	1 839	1,5
3.	25-29	2 537	4,8	2 475	3,7	5 012	4,2
4.	30-34	3 987	7,6	3 581	5,4	7 568	6,4
5.	35-39	5 308	10,1	5 384	8,1	10 692	9,0
6.	40-44	6 233	11,9	7 636	11,5	13 869	11,7
7.	45-49	6 342	12,1	9 281	14,0	15 623	13,2
8.	50-54	5 234	10,0	9 040	13,6	14 274	12,0
9.	55-59	6 802	13,0	12 687	19,1	19 489	16,4
10.	60-64	7 631	14,6	8 887	13,4	16 518	13,9
11.	65 i više	7 294	13,9	6 444	9,7	13 738	11,6
	SVEUKUPNO	52 322	100,0	66 428	100,0	118 750	100,0

Grafikon 3.

Struktura aktivnih osiguranika Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja individualnih poljoprivrednika Hrvatske prema dobi i spolu u %

Broj poljoprivrednih osiguranika u potpunosti se podudara s brojem zaposlenika u poljoprivredi prema evidenciji Republičkog zavoda za zapošljavanje. Iz ovih podataka je vidljivo starenje naših poljoprivrednika. Naime, najveći je broj osiguranika u dobi između 55 i 64 godine, a dosta ih je u dobnj skupini iznad

65 godina. Važno je upozoriti da su aktivni osiguranici pretežno žene, što potvrđuje tezu o feminizaciji poljoprivrede. Brojčana dominacija ženskih osiguranika najviše je izražena u dobi između 45 i 59 godina, dok iznad 60 godina prevladavaju muškarci.

Tablica 4.

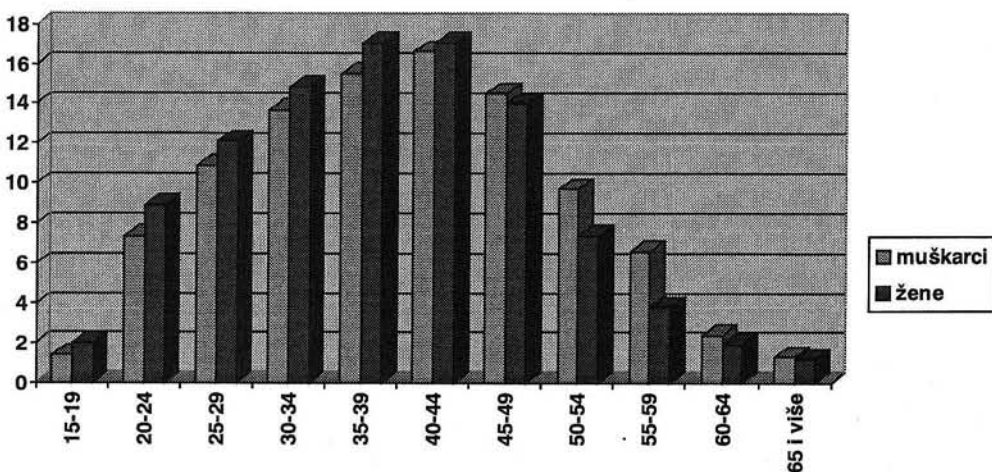
Ukupno aktivni osiguranici u fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja prema dobi i spolu

Stanje 31. prosinca 1997.

Redni broj	DOBNA SKUPINA	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
		Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%	Broj osiguranika	%
1.	15-19	11 560	1,4	12 986	2,0	24 546	1,7
2.	20-24	59 559	7,4	58 589	8,9	118 148	8,0
3.	25-29	88 060	10,9	80 292	12,1	168 352	11,5
4.	30-34	110 395	13,7	98 052	14,8	208 447	14,2
5.	35-39	124 819	15,5	112 235	17,0	237 054	16,1
6.	40-44	133 770	16,6	112 742	17,0	246 512	16,8
7.	45-49	117 186	14,5	92 692	14,0	209 878	14,3
8.	50-54	78 052	9,7	48 667	7,4	126 719	8,6
9.	55-59	53 506	6,6	25 272	3,8	78 778	5,4
10.	60-64	19 358	2,4	12 265	1,9	31 623	2,2
11.	65 i više	10 792	1,3	8 089	1,2	18 881	1,3
SVEUKUPNO		807 057	100,0	661 881	100,0	1 468 938	100,0

Grafikon 4.

Struktura aktivnih osiguranika u fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja prema dobi i spolu u %

Krajem 1997. godine broj svih osiguranika iznosio je 1 468 938, a ukupan broj zaposlenika 1 368 670. Prema tome, relativni udio zaposlenika u broju osiguranika bio je 93,2%.

Mi se ovdje nećemo upuštati u interpretaciju razlika u broju jedne i druge kategorije, koje proizlaze iz same njihove definicije. Pa-

žnju ćemo posvetiti udjelu osiguranika u dobnim skupinama tzv. radnog kontingenta ukupnog hrvatskog stanovništva. Naime, u radni se kontingent u pravilu svrstavaju svi stanovnici u dobnjoj skupini 15-64 godine. Radi se o osobama za koje se pretpostavlja da su sposobne za rad. Naravno, velik broj mladih stanovnika je

na školovanju, a starijih u mirovini. Ipak, razina i kvaliteta zaposlenosti u jednoj zemlji može se mjeriti udjelom zaposlenih u radnom kontingentu populacije. Mi ćemo stoga usporediti dobnu strukturu osiguranika s dobnom

strukturom ukupnog radnog kontingenta stanovništva u Hrvatskoj. Što se tiče dobne strukture radi se o procjeni Državnog zavoda za statistiku za 1997. godinu.

Tablica 5.

Dobna struktura osiguranika mirovinskog i invalidskog osiguranja i stanovnika Hrvatske u 1997. godini

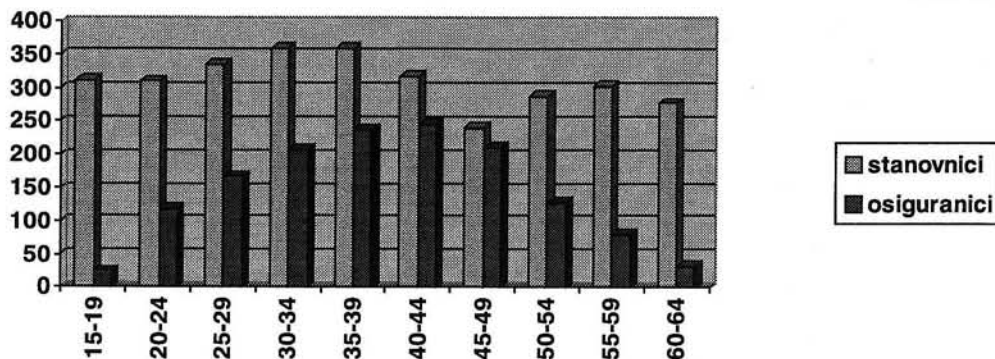
Dobna skupina	Stanovnika – u tisućama	Osiguranika – u tisućama	Udjel osiguranika u stanovništvu (u %)
15–19	312	25	8,0
20–24	310	118	38,1
25–29	335	168	50,1
30–34	359	208	57,9
35–39	359	237	66,0
40–44	317	246	77,6
45–49	240	210	87,5
50–54	288	127	44,1
55–59	302	79	26,2
60–64	278	32	11,5
Ukupno	3 100	1 450	46,7

Izvor: Procjena broja i strukture i dobne strukture stanovništva za 1997. godinu Državnog zavoda za statistiku (DZS: Priopćenje, Broj: 9.2.1./II.)

Grafikon 5.

Dobna struktura osiguranika mirovinskog i invalidskog osiguranja i radnog kontingenta stanovnika Hrvatske

– u tisućama

Dakle, u ukupnom radnom kontingentu stanovništva Hrvatske udio osiguranika je oko 47%. Kada bi se u obzir uzelo samo zaposleno stanovništvo, onda se taj udio smanjuje na 43,5%. Usporedbe radi, u zemljama Europske unije 1994. godine je udio zaposlenih u radnom kontingentu iznosio 58,7%. (Najviši je bio u Luksemburgu – 76,6%, a najniži u Španjolskoj – 46,1%).

Zabrinjava veoma nizak udio osiguranika u nižim dobnim skupinama, posebno onoj 25–29 godina, u kojoj je iznosio 50,1%, ili pak u dobnjoj skupini 30–34 godine u kojoj je osiguranika bilo 57,9%. Možemo zaključiti da su ove dobne skupine stanovnika najteže pogođene nezaposlenošću, pa ih je, dakle, relativno malo među osiguranicima.

Kada je riječ o udjelu osiguranika prema spolu u radnom kontingentu, pojavljuju se očekivane razlike između muškaraca i žena.

Naime, muškaraca osiguranika je bilo 52,1% od svih muškaraca u radnom kontingentu, a osiguranika žena 41,6% od svih žena u radnom kontingentu. Zanimljivo je da je u dvije najmlađe skupine radnog kontingenta bilo nešto više žena unutar radnog kontingenta. No s porastom dobi raste udio muškaraca. Najveća razlika udjela u radnom kontingentu javlja se kod skupina između 50 i 59 godina, kada se žene osjetno više od muškaraca povlače s tržišta rada.

Izvori:

1. Podaci mirovinskog i invalidskih fondova Hrvatske
2. Citirane publikacije DSZ-a
3. Publikacija: *Emploi en Europe*, Commission Européenne, Bruxelles–Luxemburg, 1955.

Prirredili: Ivan Jergović i
Vlado Puljiz

TEMELJNA OBILJEŽJA JAVNOG STAROSNOG MIROVINSKOG OSIGURANJA U IZABRANIM RAZVIJENIM ZEMLJAMA (1991. GODINE)

U ovom prilogu dajemo pregled glavnih obilježja i podataka o javnom starosnom mirovinskom osiguranju te osiguranju uzdržavanih supružnika (survivors) u Australiji, Kanadi, Francuskoj, Njemačkoj, Japanu, Švedskoj, Velikoj Britaniji i SAD. Pored obveznih javnih mirovina nisu prikazane druge vrste mirovina koje postoje u tim zemljama. Visina davanja za sve zemlje izražena je u američkim dolarima.

S obzirom na aktualne rasprave o reformi našeg mirovinskog sustava, uz pokazatelje iznesene u ovoj rubrici u prošlom broju, nadamo se da će kao informacija korisno poslužiti i ovdje izneseni podaci o mirovinama u razvijenim zemljama.

Australija

Starosne mirovine: sva su starosna mirovinska davanja vezana uz provjeru imovinskog stanja (means-test) osim onih za trajno slijepe osobe. Visina davanja godišnje može iznositi do 5.830 dolara za pojedince i 9.728 dolara za parove. Mirovina za preživjele uzdržavane (survivors) jednaka je starosnoj mirovini. Uz to se može dobiti pomoć do 1.600 dolara godišnje. Također, onaj koji je prvenstveno odgovoran za staru osobu može dobiti naknadu za skrb u iznosu od 5.830 dolara (4.860 dolara ako je stara osoba supružnik).

Dob umirovljenja je 65 godina za muškarce i 65 godina za žene.

Starosni umirovljenici, obiteljske i invalidske mirovine financiraju se iz poreza.

Kanada

Starosno osiguranje (Old Age Security – OAS) je univerzalno, jednako svima i iznosi otprilike 3.650 dolara godišnje.

Zajamčeni dohodovni dodatak (Guaranteed Income Supplement – GIS) daje se pored OAS-mirovine, ali uz provjeru prihoda. Zahvaljujući tom dodatku starosna mirovina (OAS) može porasti za 7.990 dolara za jednu osobu i 12.950 dolara za par. Taj se iznos smanjuje na 50 centi za svaki dolar drugih prihoda (osim starosne mirovine).

Kanada i Quebec Pension Plan (C/QPP) obuhvaća mirovine vezane uz plaću (earnings-related) koje iznose 25% od prosjeka indeksirane plaće ostvarene između 18 i 64 godine, s time da se u obzir ne uzimaju plaće u 15% najnepovoljnijih godina. Plafon za ovu vrst mirovina je prosječna plaća u industriji. Godine u kojima osobe imaju djecu ispod 7 godina izuzete su iz kalkulacije. Maksimalna mirovina iznosi oko 6.220 dolara godišnje.

Preživjeli supružnici dobivaju univerzalnu starosnu mirovinu (OAS) i dodatak na osnovi provjere bez obzira kada je supružnik umro. Također, uzdržavani supružnik dobiva oko 60% mirovine po osnovi plaće (C/QPP), koja može doseći maksimum od 3.730 dolara.

Normalan odlazak u mirovinu predviđen je za 65 godina. Predviđena je redukcija ako se u mirovinu ide između 60 i 64 godine. Mirovina se može odgoditi do 70. godine.

Temeljne mirovine (OAS) i dodaci (GIS) financiraju se iz poreza. Mirovine vezane uz plaće (C/QPP) financiraju se doprinosima iz plaće do visine od 26.140 dolara. Doprinos iznosi 4,6% plaće, a dijele ga zaposlenik i poslodavac. Zaposlenici s plaćama do 10% od gore naznačenog plafona ne plaćaju porez.

Francuska

Mirovine vezane uz plaće iznose 50% prosjeka indeksirane plaće u 10 najbolje plaćenih godina poslije 1947. godine. Minimalna godišnja mirovina je oko 6.860 dolara, a maksimalna 13.610 dolara.

Bračni par može dobiti dodatak uz mirovinu iz plaće, ali uz imovinsku provjeru. Taj dodatak maksimalno može iznositi oko 3.050 dolara godišnje.

Starosno davanje (solidarité) je davanje na osnovi provjere imovine za umirovljenike s najnižim prihodom i iznosi otprilike 4.110 dolara za jednu osobu i 6.740 dolara za bračni par.

Mirovine vezane uz plaće za žene povećavaju se za 10% ako su one odgojile najmanje troje djece. Žena-osiguraničnik prima godišnje

četvrtinu kredita osiguranja za svako dijete i može dvije godine primati kredit za svako dijete do najmanje 9 godina. Samohrane majke i žene koje brinu za nemoćne članove također dobivaju kredit. Kredit se, naravno, ne vraća.

Supružnik nakon smrti partnera ima pravo na 52% mirovine na osnovi plaće, a minimalni je iznos udovičke mirovine 3.050 dolara.

Propisana dob umirovljenja je 60 godina unutar kojih treba biti 150 tromjesečja osiguranja. Druga dob umirovljenja je 65 godina s redukcijom mirovine za one u dobi 60-64 godine ako imaju manje od 150 tromjesečja osiguranja. Primalac mora prestati raditi ako ide u prijevremenu mirovinu, a prihodi iz druge zaposlenosti podložni su posebnom porezu.

Starosne, invalidske i udovičke mirovine financiraju se doprinosom od 7,6% plaće plus 0,1% ukupnog dohotka uposlenika, 8,2% poslodavačkog doprinosa i 1,1% ukupnih dohoda iz svih izvora.

Njemačka (Zapadna)

Starosne mirovine vezane su uz plaće i izračunavaju se tako da se svaka godina plaćanja doprinosa prema indeksiranim plaćama množi s 1,5%, a tome se dodaje vrijeme nezaposlenosti i školovanja nakon 16 godina. Na primjer, osoba koja godišnje zarađuje 25.000 dolara s 45 godina osiguranja dobit će 15.000 dolara godišnje mirovine. Maksimalna mirovina je oko 22.400 dolara. Slabo plaćeni radnici s manje od 25 godina osiguranja tretiraju se tako kao da je njihova godišnja plaća 75% nacionalnog prosjeka na osnovi čega se računa mirovina (u stvari se radi o minimalnoj mirovini).

Porodni dopusti računaju se u kontributivno razdoblje za mirovine.

Propisana dob umirovljenja je 63 godine za one s 35 godina osiguranja, a 65 godina za one s najmanje 5 godina osiguranja. Ta se dob smanjuje na 60 godina za osobe s 15 godina osiguranja koje su nezaposlene 12 od posljednjih 18 mjeseci i koje su bile osigurane 8 godina u posljednjih 12 godina. Dob umirovljenja za žene je 60 godina s 15 godina osiguranja koje osiguranje uključuje 10 od posljednjih 20 godina.

Starosne, invalidske i udovičke mirovine financiraju se iz doprinosa u visini 17,7% plaće do plafona od 52.700 dolara godišnje. Dopri- nose na pola dijele zaposlenici i poslodavci, a k

tome se dodaju subvencije iz općih prihoda (poreza).

Japan

Nacionalni mirovinski sustav osigurava oko 5.400 dolara godišnje za puno osiguranje umirovljenih radnika (40 godina doprinosa).

Mirovinski sustav zaposlenih je sustav vezan uz plaće koji donosi 0,75% mjesečno indeksiranog dohotka. Na primjer, osoba koja prima 25.000 dolara godišnje za 35 i više godina dobiva 6.500 dolara godišnje mirovine vezane uz plaću.

Uzdržavani supružnik dobiva za sve jednak iznos od oko 1.560 dolara godišnje.

Udovice (udovci) dobivaju jednake mirovine u iznosu od 5.400 dolara godišnje. Od mirovina vezanih za plaće dobivaju između 770 i 1.540 dolara čemu se dodaje godišnje davanje od 75% mirovine plaćene osiguraniku.

Propisana dob umirovljenja je 65 godina. Mirovine se reduciraju za umirovljenje između 60 i 64 godine, a povećavaju se za 66 i više godina.

Starosne mirovine, invalidske i udovičke mirovine uglavnom se financiraju iz doprinosa na plaće do visine od 48.900 dolara godišnje. Doprinosi se po pola dijele na poslodavce i zaposlenike, a iznose 14,5% za muškarce i 14,15% za žene. Od doprinosa su izuzete godišnje plaće ispod 8.490 dolara. Doprinosi su različiti za razne profesije. Subvencije iz općih prihoda iznose trećinu davanja plus administrativni troškovi.

Švedska

Univerzalne starosne mirovine za sve su jednake i iznose oko 5.570 dolara godišnje za samca i 9.110 dolara za bračni par. Postoji dodatak od 3.130 dolara godišnje za osobe koje nemaju mirovinu po osnovi plaće.

Mirovine temeljem plaće iznose 60% razlike između godišnjeg prosjeka plaće osiguranika i temeljne svote od 5.800 dolara.

Parcijalna mirovina iznosi 65 od izgubljenog dohotka i vezana je uz djelomičnu zaposlenost.

Žene i muškarci mogu dobiti do tri godine za dijete s time da je to razdoblje pokriveno kao osiguranje za mirovinu vezanu uz plaće.

Starije udovice i udovci primaju univerzalnu starosnu mirovinu od otprilike 5.570 dolara, a k tome i dodatak od 3.130 dolara godišnje ako nemaju mirovinu temeljem plaće. Također postoji dodatak za stanovanje, ali uz provjeru prihoda. Počevši od 1990. godine za udovice (udovce) postoji godišnja "prilagodba mirovine" u iznosu od 40% odgovarajuće uz plaću vezane mirovine preminulog supruga. Osim toga, može se dobiti parcijalna udovička mirovina pod uvjetom da bolest ili nezaposlenost onemogućavaju samoudržavanje.

Normalna dob umirovljenja je 65 godina. Mirovine se smanjuju osobama koje idu u mirovinu jer su nesposobni za rad ili su nezaposleni bez perspektive zapošljavanja. Parcijalna mirovina moguća je za smanjeni rad u dobi 60-64 godine.

Univerzalne mirovine financiraju se doprinosima poslodavaca u iznosu 7,45% plaća, a k tome treba dodati subvencije od 25% iz poreza. Mirovine iz plaća financiraju poslodavci u iznosu od 13,0% doprinosa, a parcijalne mirovine također financiraju poslodavci s 0,5% doprinosa na fond plaća.

Velika Britanija

Temeljna komponenta starosne mirovine je univerzalno i svima jednako davanje od 4.780 dolara godišnje.

Starosne mirovine vezane uz plaće izračunavaju se kao davanje od 1,25% prosječne godišnje plaće za one koji su umirovljeni nakon 1979. godine. Na primjer, osoba koja je umirovljena 1990. godine i ima godišnji prosjek plaća od 25.000 dolara može dobiti mirovinu na osnovi plaće od 3.750 dolara (15% od 25.000 dolara).

Mirovine za stare ljude (nije u pitanju temeljna komponenta!) također su svima jednake, iznose oko 2.880 dolara godišnje i smanjuju se za svaki iznos privatne mirovine.

Bračni dodatak za sve je jednak i iznosi oko 2.880 dolara godišnje.

Starosni dodatak od 25% za svaku godinu iznad 80 godina dobivaju stari ljudi.

Za brigu o invalidu dobiva se dodatak od 2.880 dolara godišnje.

Nadalje, muškarci i žene koji rade dobivaju specijalnu pomoć za uzgoj djeteta i njegu invalida u vidu kredita ovisnog o plaći.

Udovice (udovci) iznad 55 godina dobivaju naknadu jednaku temeljnoj komponenti starosnih mirovina i to u iznosu 4.780 dolara. Ova naknada daje se uz provjeru prihoda.

Propisana dob umirovljenja je 65 godina za muškarce i 60 godina za žene. Stimulira se kasniji odlazak u mirovinu.

Financiranje mirovina vrši se progresivnim porezima. Zaposleni daje oko 2% od plaće do 4.690 dolara, plus 9% za plaće između 4.690 i 35.690 dolara. Poslodavac plaća progresivni doprinos između 5 i 10,45%, ovisno o visini plaća zaposlenih. Konačno, vlada plaća oko 5% troškova svih mirovinskih programa i k tome ukupne izdatke za davanje podvrgnute provjeri.

SAD

Oko 95% zaposlenih u SAD pokriveno je nacionalnim OASDI programom (Old-Age, Survivors and Disability Insurance) koji predstavlja najširi sustav socijalnih davanja u ovoj zemlji. Godine 1992. oko 140 milijuna zaposlenih bilo je pokriveno ovim programom, a 41,5 milijuna osoba dobivalo je naknade koje su mjesečno ukupno iznosile 24,4 milijarde dolara. Od toga je bilo 29,3 milijuna umirovljenih radnika, 7,3 milijuna uzdržanih osoba umrlih osiguranika i 4,9 milijuna nesposobnih članova obitelji osiguranika i drugih članova.

Visina mirovinskog davanja temelji se na razdoblju zaposlenosti i visini primanja.

Dob umirovljenja je 65 godina i više.

Pravo na mirovinu, pored osiguranika, u iznosu od 50% osiguranog iznosa ima supružnik nakon 65 godina, djeca ili uzdržavani unuci ispod 18 godina, a do 19 godina ako su u školi, nesposobna djeca i unuci s 18 i više godina ako su postali nesposobni prije 22 godine, supruga u svakoj dobi ako brine o djetetu ispod 16 godina ili pak nesposobnom članu obitelji.

Prosječna mjesečna mirovina radnika u prosincu 1992. godine iznosila je 652,64 dolara, invalidska mirovina 629,07 dolara, supružnika umirovljenog ili invalidskog osiguranika 322,13 dolara, udovice ili udovca 607,56 dolara, djece starosnih umirovljenika, invalidskih umirovljenika ili umrlih osiguranika u prosjeku 324,61 dolara. Bilo je još nekih, manje brojnih, korisnika mirovine.

U 1994. godini OASDI-doprinos iznosio je 6,2% za zaposlenike i 6,2% za poslodavce, a samozaposleni su plaćali 12,4% od plaće. Maksimalna godišnja plaća podložna doprinosu 1993. godine bila je 60.600 dolara i ona automatski raste uporedo s rastom plaća.

Izvori:

Retooling Social Security for the 21st Century,
The Urban Institut Press, Washington, 1994.
Social Security Programs in the United States,
Social Security Bulletin, 1993, Vol. 56., No 4.

Priradio: Vlado Puljiz